

Aleg. 62.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o oszczędnościach wydatków na druki sejmowe
i manipulacyjne Wydziału krajowego.

Wysoki Sejmie !

Sprawa zaoszczędzenia dość znacznych stosunkowo wydatków, jakie fundusz krajowy ponosi na druki sejmowe i druki manipulacyjne Wydziału krajowego, została poruszona na zeszłorocznej sesyi sejmowej wnioskiem posła Torosiewicza, o założenie własnej drukarni krajowej. Wniosek ten załatwiła Wysoka Izba na posiedzeniu swem z dnia 22. Lipca 1880., polecając na wniosek komisyi budżetowej Wydziałowi krajowemu, aby obmyślił środki do obniżenia wydatków na druki. W wykonaniu tego polecenia przedłożył Wydział krajowy osobne sprawozdanie, które uchwałą z dnia 14. Września b. r. komisyi budżetowej do zbadania przekazaniem zostało.

Wydział krajowy w sprawozdaniu swem zastanawia się przedewszystkiem nad pytaniem, czy i o ile przez założenie własnej drukarni w myśl wniosku posła Torosiewicza dałoby się oszczędzić kosztów druku — i oblicza, że zamiast oszczędności byłby jeszcze fundusz krajowy na znaczne straty narażony.

Komisya budżetowa, po dokładnym rozbiorze tej sprawy uznaje zdanie Wydziału krajowego jako zupełnie uzasadnione. Koszta założenia własnej drukarni o czterech maszynach oblicza Wydział krajowy na 28.000 złr. Cyfra ta nie jest zupełnie dokładną — w aktach bowiem Wydziału krajowego znajduje się kilka obliczeń, z których jedno oznacza kapitał zakładowy przy czterech maszynach na 25.000 złr. — drugie przy pięciu maszynach na 28.000 złr. — inne znowu dochodzi aż do kwoty 47.000 złr., a to na tej zasadzie, iż urządzając własną drukarnię krajową, należałoby postawić ją od razu na stopie zupełnie odpowiedniej dzisiejszym wymogom, przez zaopatrzenie jej w maszyny podwójne, t. j. odbijające równocześnie obie strony arkusza. Najlepiej jednak oprzeć się na uczynionych już doświadczeniach. Gdy Towarzystwo pierwszej Związkowej Drukarni we Lwowie, które posiada trzy tylko, bardzo dobre, ale pojedyncze maszyny, włożyło w swoje przedsiębiorstwo 22.000 złr. — to w obec tego, że drukarnia krajowa musi mieć co najmniej 4 a może i 5 maszyn, ażeby całej potrzebie uczynić zadość, że dalej wraz z większą liczbą maszyn powiększa się i wydatek na inne przedmioty inwentarza, że wreszcie publiczna administracya zazwyczaj wszystko drożej nabywa, aniżeli prywatni — najmniejszy możliwy koszt założenia własnej drukarni przedstawi się w cyfrze 28 do 30 tysięcy złr. a gdyby chciano zaprowadzić maszyny podwójne, podniesie się ta cyfra jeszcze co najmniej o 9 do 10 tysięcy.

Roczny wydatek na koszty produkcji, zarządu, materiałów i zwykłych potrzeb, na czynsz najmu i t. p. oblicza Wydział krajowy na 27.300 złr., w czem mieści się już 5% od kapitału zakładowego 28.000 złr. Obliczenie to opiera Wydział krajowy na tej podstawie, iż na 4 miesiące w roku preliminuje wydatek na personal tak znaczny, ażeby podołał całej pracy druków sejmowych i przygotowawczych, zaś na 8 miesięcy personal więcej niż o $\frac{2}{3}$ zredukowany. Porównane znowu z ostatniem zamknięciem rachunków wspomnianej już drukarni — obliczenie to, także nie jest wygórowaniem, gdy zważymy, że rachunek kosztów produkcji i administracji przedstawia się tam przy 3 maszynach w rocznej kwocie 24.200 złr., do czego dodaćby trzeba procent od włożonego kapitału, który przy kapitale 28.000 złr. wynosiłby 1.200 zł. — i wyższe koszty zarządu, jakie w drukarni krajowej konieczność bardzo ścisłej kontroli spowodować musi.

Druki sejmowe i manipulacyjne tudzież druk aktów grodzkich — kosztowały w okresie od 1874 do 1880 średnio 12.931 złr. rocznie — rządowi zaś płacił fundusz krajowy za druk ustaw i rozporządzeń krajowych 2.484 złr. — razem przeto 15.415 złr., co w porównaniu z powyższym wydatkiem 27.300 złr. okazuje, iż drukowanie we własnej drukarni kosztowałoby rocznie więcej o 11.885 złr. Dochód, jakiby mieć można z wydzierżawienia drukarni i uzyskania od dzierżawcy zniżenia ceny druku, równoważy się znowu wydatkiem, któryby powstał ztąd, iż w czasie nagłych robót podczas sesji Sejmu musiano by nieraz pewną część robót powierzać innym drukarniom, — tak że ostatecznie oblicza Wydział krajowy możliwą stratę na 10.777 złr. — i na tej zasadzie oświadcza się przeciwko założeniu własnej drukarni.

Wszakże nasuwa się tu zarzut, iż obliczoną w ten sposób stratę możnaby pokryć innemi robotami, którychby się drukarnia krajowa podejmowała — a to tem snadniej, iż w kwocie 27.300 złr. kosztów, policzono płać 10 zecerów przez cały rok, których druki manipulacyjne Wydziału krajowego, tudzież wydawnictwo aktów grodzkich całkowicie zatrudnić by nie mogły. Ten zarzut jednak odpada, w obec okoliczności, że drukarnie lwowskie mogą się teraz uskarżać raczej na brak niż na zbytek roboty, — i tylko te z nich prawdziwie się opłacają, które mają albo jeden wielki dziennik, albo kilka czasopism mniejszych, stale wychodzących. Trzeba ze strony zarządu drukarni wielkiej przedsiębiorczości, trzeba usilnego starania się o klientelę, ażeby przedsiębiorstwo się utrzymało i rozwijało. Tej przedsiębiorczości zaś jak zbyt liczne doświadczenia dowodzą, — nie rozwinie nigdy zarządca przedsiębiorstwa, będącego własnością ciała zbiorowego, własnością władzy publicznej, ani też odpowiadałoby to powadze i godności najwyższej władzy autonomicznej w kraju, aby jej imieniem i w jej interesie ubiegał się kto o klientelę, którą innym przedsiębiorcom odbijać musi.

Najlepszem zaś poparciem tego twierdzenia jest przykład byłej rządowej drukarni we Lwowie, która zwiniętą została z powodu, że się nie opłacała. Była zaś ta drukarnia w położeniu o wiele korzystniejszem, aniżeli była drukarnia krajowa. Tamta miała stałe, przez cały rok trwające roboty, i — co najważniejsze — drukowano w niej codzienne pismo, Gazetę Lwowską. Drukarnia krajowa zaś byłaby w tem wyjątkowem położeniu, iż mając przez cały rok bardzo mało zajęcia, musiałaby przez 4 miesiące podołać pracy, jakiej obecnie 3 drukarnie ledwie podołać mogą, musiałaby na ten czas przyjąć co najmniej 20 zecerów. To zaś jest wręcz niemożliwem. Każdy zecer stara się o stałą robotę — i nie porzuci jej nigdy na kilka miesięcy, choćby mu nawet znacznie lepszą płać ofiarowano. Drukarnia krajowa przeto, na ów krótki przeciąg czasu, w którym miałyby bardzo wyteżoną robotę, nie znalazłaby dostatecznych sił do pracy. I dla tego też komisya budżetowa uznaje wraz z Wydziałem krajowym, iż owa wyżej obliczona strata byłaby nie do pokrycia.

Za pomocą dzierżawy zapobiedz temu nie można. Drukarnia Zakładu Ossolińskich była przez długi czas wydzierżawiona za 700 zł. rocznie, obecny zaś przedsiębiorca opłaca zakładowi czynsz nie za dzierżawę drukarni — ale za prawo nakładu książek szkolnych, które jest przedsiębiorstwem zupełnie odrębnej natury.

W obec tego, myśl założenia drukarni krajowej, stanowczo zarzucić należy, niewątpliwie bowiem zamiast zysków byłyby ztąd tylko straty dla funduszu krajowego. Pozostaje więc tylko droga, jaką Wydział krajowy poczęści już obrał, a w części od uchwały Wysokiego Sejmu zależną uczynił. Układem zawartym z trzema lwowskimi drukarniami, zapewnił sobie Wydział krajowy зниżenie cen druku o 20% — na czem zyskuje 2.380 zł. Przez użycie tańszego papieru, uskuteczanie korekty własnymi siłami ekspedytury, zarządzenie ściślejszego drukowania zbioru uchwał i protokołów sejmowych, nareszcie przez pewne zmiany w formie preliminarzy i zamknięć, osiągnie się oszczędność, którą Wydział krajowy oblicza na 1.364 zł. — tak, że całe zaoszczędzenie wyniesie przeszło 3.700 zł. rocznie.

Zgadając się na te środki — komisya budżetowa zauważyć musi, iż koszta druku uchwał sejmowych dałyby się jeszcze obniżyć, a to w ten sposób, ażeby w zbiorze uchwał, zamiast jak dotąd każdą pozycyę budżetową jako osobną uchwałę drukować. powołać się tylko w ogóle na uchwalony budżet. Da się to tem snadniej uskutecznić — że Wydział krajowy oprócz tego drukuje co roku i posłom rozsyła cały budżet tak jak uchwalonym został, i to nie rubrykami tylko, ale według szczegółowych pozycyj — co jest o wiele odpowiedniejszem, aniżeli drukowanie każdej pozycyi z osobna w zbiorze uchwał. Na tej zmianie można także przeszło 4 arkusze druku zaoszczędzić.

Co do zmian, jakie Wydział krajowy w preliminarzach i zamknięciach rachunków zaprowadzić zamierza — komisya budżetowa ze swego stanowiska nie ma przeciw nim żadnego zarzutu, sądzi bowiem, iż jasności budżetów i zamknięć żadnego one nie przyniosą uszczerbku. Zamieszczanie wyjaśnień przy każdej pozycyi preliminarza, zamiast drukowania ich osobno, mieć będzie tę dobrą stronę, że ułatwi szybkie rozpatrzenie się w budżecie, i poda motywa zaraz przy wstawionej kwocie, tak iż nie będzie potrzeba dopiero je wyszukiwać. Sumaryczne porównania kwot preliminarzowanych na rok przedmiotowy z kwotami uchwalonemi na rok upłyniony jest przy funduszach specjalnych zupełnie zbyteczne — zwłaszcza, że porównanie takie każdej pozycyi znajduje się przy wyjaśnieniach, które według poprzedniego punktu razem z preliminarzem drukowane będą. Również zbytecznym jest drukowanie sumaryuszów w preliminarzach i zamknięciach mniejszych funduszów — tych zwłaszcza, w których jest mało rubryk i pozycyi, tak że sam preliminarz szczegółowy daje równocześnie dobry przegląd sumaryczny.

Te fundusze są: podrzuteków, policji, domestykalny, kultury krajowej, sierociński, hr. Stadmickiego i pożyczki z r. 1873.

Przy sprawie druków sejmowych — nie może komisya budżetowa pominąć jednej niedogodności, która od samego początku istnienia Reprezentacji kraju niezmiennie się utrzymuje. Jest nią niesłychane i nigdzie niepraktykowane opóźnianie się drukowanych stenograficznych sprawozdań. Gdy n. p. w wiedeńskiej Radzie państwa, zaraz nazajutrz po rozprawie posłowie mają w ręku drukowane stenogramy — u nas tygodniami całemi czekać na nie trzeba. W tegorocznej sesji pomimo że w pierwszych dwóch tygodniach były przerwy tak długie, iż ósme posiedzenie Wysokiej Izby odbyło się dopiero 17. dnia po otworzeniu sesji — sprawozdanie stenograficzne z czwartego posiedzenia, które się odbyło dnia 16. września, rozdano w Izbie dopiero 28. września. Zaś po zamknięciu obrad, czasem dopiero w trzecim miesiącu otrzymuje się stenogramy z ostatnich tygodni. Komisya budżetowa mniema, że dwudziestoletnią praktyką mogła i powinna się była wyrobić większa wprawa u tych wszystkich, którzy się całą tą manipulacją zajmują, u stenografów, korektorów, drukarzy i t. p. I z tego też powodu dołącza komisya do wniosków Wydziału krajowego osobną w tej mierze rezolucyę.

Komisya zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Przyjmując do wiadomości sprawozdanie o oszczędnościach w kosztach druku już zaprowadzonych — Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby w zbiorze uchwał zamiast zamieszczać każdą pozycyę budżetu jako osobną uchwałę — powołać się tylko na uchwalony budżet.

2. Sejm przyzwala na następujące zmiany w formie przedkładania preliminarzy i zamknięć rachunkowych :

a) na opuszczenie drukowania osobnych wyjaśnień, a zamieszczania ich przy każdej pozycji preliminarzy ;

b) na opuszczenie sumarycznych wykazów porównań kwot w preliminarzu zamieszczonych z kwotami uchwalonemi na rok upłyniony w preliminarzach specjalnych z wyjątkiem funduszu krajowego — z zastrzeżeniem wszakże, aby przy wyjaśnieniach cyfry budżetowe roku poprzedniego i wynikłości ostatniego zamknięcia, były jak dotąd zamieszczane ;

c) na opuszczenie sumaryuszów w preliminarzach i zamknięciach rachunków mniejszych funduszów, a mianowicie podrzutków, policyi, domestykalnego, kultury krajowej, sierocińskiego, hr. Stadnickiego i pożyczki z r. 1873.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby zarządził szybsze niż dotychczas drukowanie i rozdawanie stenogramów z posiedzeń sejmowych.

We Lwowie dnia 1. Października 1881.

Przewodniczący :
Henryk Wodzicki.

Sprawozdawca :
Tadeusz Romanowicz.